

نویں حالات، نویں رشتے آتے سیاسی پارٹیاں

پُرانے آرتھک آتے سماجی رشتیاں نوں ختم کر کے پہلاں بستیوادیاں
آتے فیر دیسی حاکم ٹولے نے آپنے مُنافیاں لئی نجی
مالکی، مقابلہ تے حسد-ہرس دے آدھار تے نویں رشتے
قائم کیتے۔ پچھلے کجھ دہاکیاں وچ ریاست آتے ہور سرکاری
اداریاں دی مدد نال انہاں نوں بہت ہی تیز رفتار نال
اگے ودھایا گیا ہے۔

انہاں نویں حالات آتے رشتیاں نال ہی سیاسی پارٹیاں
وی پیدا ہوئیاں۔ سیاسی پارٹیاں حاکم ٹولے دے دھڑیاں دیاں
اجیہیاں جتھیںندیاں سن جو خُون، قبیلے، ذات، دھرم آتے
علاقے توں اُپر اُٹھ کے حاکم میل دے دھڑیاں دے سانجھے
مُفاد آتے سانجھے پتاں دی راکھی کرن لئی بنائیاں گئیاں۔
بھاویں ایہ پارٹیاں اک جماعتی سانجھ دی بُنیاد تے بنیاں
سی پر آپو آپنے مُنافیاں لئی انہاں نے لوکاں دے خلاف
وی آتے آپس وچ اک دوجے دے خلاف وی، ذات، قبیلہ،
دھرم آتے بولی نوں ورتن وچ وی کوئی گریز نہیں کیتا
آتے نہ ہی ہُن کردیاں ہن۔

بستیوادی دور وچ جدوں ہندوستان دے لوک آزادی لئی ہتھیاربند

گھول چلا رہے سی اوس سمیں انہاں دا خاصہ اپنے جماعتی
 پتاں لئی انگریزاں توں گجھ سہولتاں لے کے اوناں نال
 پنجاب اتے ہندوستان دی لٹ وچوں اپنا حصہ لینا
 سی اتے انگریز خلاف چل رہے لوکاں دے گھول نوں
 اپنے مفاد لئی ورتنا سی۔ کانگرس دی ستھاپنا اُکٹیویس
 ہیوم نے انگریزاں دے جھولی چکاں دیاں منگاں بارے
 چرچا کرن لئی اتے بستیاواد خلاف جدوجہد نوں گراہے
 پاؤن لئی کیتی سی۔ اس لئی کانگرس دی اگوائی ہمیشہ ہی
 دیسی حاکم ٹولے دے نمائندیاں دے ہتھ وچ رہی اتے کانگرس
 نے انگریزی راج دی وفاداری دا جھنڈا چکی رکھیا۔ انگریزاں
 دی چہتر-چھایا پیٹھ ہی کانگرس نے دیسی حاکم ٹولے نوں
 آرتھک اتے سیاسی حصہ دین دی وکالت کیتی۔ اس دیاں منگاں
 بستیاواد نال رل مل کے ہندوستان دی لٹ وچوں حصہ
 لین دیاں منگاں سی۔

انگریزاں توں سہولتاں لین وچ دیسی حاکم ٹولا آپس
 وچ اک دوجے نال ہرس اتے مقابلہ کردا سی اس
 لئی حاکم ٹولے دے اک دھڑے نے اپنی وکھری سیاسی پارٹی
 مسلم لیگ بنا لئی۔ ایہ پارٹی وی وائسرائے دی چہتر-چھایا
 پیٹھ ہی قائم ہوئی سی۔ اس دا ٹیچا وی انگریز کولوں
 سہولتاں لینا اتے لٹ وچوں اپنے لئی ودھ توں ودھ

حصہ منگنا سی۔ اس دی اک خاصیت سی کہ ایہ مُسلمان
دھرم دے لوکاں نوں آپنے مُفاد لئی ورت رہی سی۔ انگریز
دی وفاداری دا جھنڈا مُسلم لیگ دا اکیدا سی۔

غدر پارٹی مزدوراں اتے کساناں دی پہلی پارٹی سی جس دا
اعلانیہ ٹیچا انگریز نوں ہندوستان چو باہر کڈھنا اتے
پرچا راج دی ستھاپنا کرنا سی۔ غدر پارٹیاں نے سارے لوکاں
نوں اک مٹھ ہوکے ہتھیار بند گھول راہیں انگریزی راج نوں
ختم کرن دا راہ اختیار کیتا۔ ۱۹۲۵ وچ کمیونسٹ پارٹی دی
ستھاپنا آزادی اتے سوشلزم دے ٹیچیاں واسطے کیتی گئی۔ کمیونسٹ
پارٹی نے وی غدر پارٹی وانگ سارے ہی دے کچلے لوکاں
دی رہنمائی کرن دا جھنڈا چکیا۔ اس کرکے کجھ سالوں
بعد غدر پارٹی کمیونسٹ پارٹی وچ شامل ہو گئی۔

انہاں ساریاں ہی پارٹیاں دی ستھاپنا اتے عمل نویں
حالات اتے نویں رشتیاں دی ہی جھلک سی۔ دیسی حاکم
ٹولا انگریزاں دا راج برقرار رکھنا چاہندا سی اتے عام
لوک، مزدور، کسان، کرمچاری اس راج دی قبر پُٹ رہے
سی۔ اس لئی وکھ وکھ جماعتاں دیاں پارٹیاں بن گئیاں۔
پنجاب وچ بنی اکالی پارٹی تے یونینسٹ پارٹیاں وی حاکم
ٹولے دیاں پارٹیاں ہی سن۔ حاکم ٹولے دے وکھ وکھ دھڑیاں

دی نمائندگی کردیاں ہوئے انہاں نے آپنیاں نیتیاں بنائیاں
آتے اونان تے عمل کیتا۔ اکالی پارٹی نے دھرم نوں
ورتیا آتے یونینسٹ پارٹی نے سیکرزم دے داعوے کیتے۔

۱۹۴۷ دی رسمی آزادی دے بعد بستیاوا دیاں نے اپنے جھولیچک
آتے پسیدار حاکم ٹولے نوں ریاست آتے سرکار دی واگ-ڈور
سنہال دتی۔ حاکم ٹولے دیاں ساریاں ہی پارٹیاں نے سرمائے داری
ارتھ چارا قائم رکھن تے مضبوط کرن آتے لئی ہی سارے
رشتے قائم کیتے۔ مثال دے طور تے حاکم ٹولے نوں وڈیاں
فیکٹریاں، ملاں آتے خاناں دی لوڑ سی پر اوہ اونان
تے سرمایا نہیں لاؤنا چاہندے سی۔ اونان نے ریاست
آتے سرکاری اداریاں نوں ایہ سبھ بناؤن لئی ورتیا تے
کانگرس نے ایہ سارا کم سماج وادی نقشے دے نہ ہیٹھ
کیتا۔ اسے تراں حاکم ٹولے نوں پڑھے لکھے کرمچاریاں
آتے افسراں دی لوڑ سی اس لئی سرکار نے سکول، کالج
آتے یونیورسٹیاں قائم کیتیاں۔

مزدور، کسانان آتے ہورنان دے کچلے لوکان نے حاکم
ٹولے ولوں قائم کیتے لٹ کھسٹ دے رشتیاں خلاف آتے
اونان دی ریاست، سرکار آتے سیاسی پارٹیاں خلاف انقلابی
جدوجہد دا پرچم اٹھایا۔ ایہ لوکان دیاں نوینیاں سانجھاں

دا ہی نتیجہ ہے جہڑیاں کہ آرتھک، سیاسی آتے سماجی پدھر
تے نویں رشتیاں کر کے ہی قائم ہوئیاں ہن آتے ہکاں
دی راکھی دے گھول وچ رگڑے کھا کھا کے پختہ ہو رہیاں
ہن۔

پچھلے دو دہاکیاں وچ مکامی آتے عالمی حالات بدلن کر کے
حاکم ٹولے دیاں لوڑاں اوہ نہیں رہیاں جو پہلاں سی۔ اپنے
منافے پور ودھاؤن لئی اوناں نوں پُرانا بندوبست بدلنا
پیا ہے۔ ہن اوہ لبرالیزیشن آتے نجیکرن دے نعرے پیٹھ
ریاست آتے سرکار راہیں پُرے سماج آتے سارے لوکاں دے
قدرتی آتے منگھی سادھناں نوں پورناں طریقیاں نال ورتنا
چاہندے ہن۔ اس لئی ہن انہاں دا نواں منتر ڈویلپمینٹ
ہے۔ پر لوک جاندے ہن کہ ایہ کہندے پور تے کردے پور
نے۔

حاکم ٹولے دے وکھ وکھ دھڑے جو کہ ارتھ چارے دے وکھ
وکھ کھیتران وچ سرگرم ہن اپنے مفاداں لئی ریاست آتے
سرکار نوں ورتنا چاہندے ہن آتے ورت رہے ہن۔ مثال
دے طور تے آئی ٹی دے کھیتر وچ سرگرم سرمائے دار آئی ٹی
لئی لوڑیندا بُنیادی ڈھانچہ بناؤن لئی راج تنتر آتے سرکار
نوں ورت رہے ہن۔ اسے تراں خاناں آتے جنگلاں دی

دولت لُٹن والا حاکم ٹولا راج تنتر آتے سرکار نوں انہاں
تہانواں توں کبائلی لوکاں آتے کساناں نوں اُجاڑن لئی
ورت رہیا ہے۔ کانگرس، بی جے پی، سی پی آئی (ایم) تے
ہور، حاکم ٹولے دے سیوادار آتے چوبدار ہن۔ ایہ کوئی
حیرانی والی گل نہیں کہ ایس ویلے ایہ سارے ہی ڈویلپمینٹ
دے منتر گا رہے ہن۔

دوجے پاسے مزدور، کسان، دلت، عورتاں آتے نوجوان، سبھ
حاکم ٹولے آتے انہاں دے راج تنتر ولوں ٹھوسے گئے انہاں
رشتیاں توں بے زار ہن آتے اوہ انہاں لٹ کھسٹ دے
رشتیاں نوں ختم کر کے ایسے نویں رشتے قائم کرنا چاہندے
ہن جو اوناں دے دکھاں دا حل کر سکن۔ اوہ انہاں
رشتیاں نوں توڑ کے سبھناں دے سکھ آتے راکھی دے رشتے
قائم کرنا چاہندے ہن۔ اوہ اپنیاں آتے تاریخ دیاں
لوڑاں پوریاں کرن لئی گھول کر رہے ہن۔

تاریخ ہن اوس مقام تے پہنچ چکی ہے جتھے لوکاں
نوں کسے وی پارٹی نوں وچولا بنائے بغیر آپ حاکم بنن
دی لوڑ ہے۔ حاکم ٹولا آتے اوناں دیاں ساریاں ہی سیاسی
پارٹیاں اس لوڑ نوں تسلیم کرن توں منکر ہن کیونکہ
پارٹیاں راہیں راج کرن دی پرئالی اوناں دے بہت سوت بیٹھی

ہے۔ اس لئی اوہ وعدے تان لوکاں دیاں لوڑاں پوریاں کرن
دے کردیاں ہن پر کم حاکم ٹولے دے پگھ دا ہی کردیاں
ہن۔ پر ایہ ہن بہوتیا چر نہیں چل سکدا۔ سماں انہاں
نوں پچھے چھڈ گیا ہے۔ سمیں دی لوڑ نال ایہ میل نہیں
کھاندیاں۔ گجھ لوک-پگھی سیاسی پارٹیاں وی اس تاریخی لوڑ
نوں اجے نہیں پہچان رہیاں۔

پنجاب دا پچھلے سو سال دا تجربہ اتے دُنیا دے ہورناں
مُلکاں دے کئی سو سالوں دا تجربہ ہن دسدا ہے کہ نویں
حالات نے لوکاں دا سدھے آپ حاکم بننا لازمی کر دتا
ہے۔ اوہ کسے وی سیاسی پارٹی نوں وچولا بنا کے اپنے مسلے
حل نہیں کر سکدے۔ ظاہر اتے باتن، باہر مگھی اتے انتر مگھی
حالات اس لئی تیار ہو چکے ہن۔